הגמרא מקשה עוד למי שסובר 'בפר' ולא בדמו של פר: אִיתֵיבֵיהּ רַבִּי יִצְחָק נַפָּחָא לְרַבִּי אַמֵּי, כתוב בפרשת פר כהן משיח אחר שחיטת הפר והזאת דמו והקרבת חלבו, 'וְהוֹצִיא אֶת כָּל הַפָּר אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וגו' וְשָׂרַף אֹתוֹ' וגו', ומוכח שהפר גם אחר שחיטתו נקרא בתורה 'פר'. מתרצת הגמרא: 'כל הפר' פירושו שֶׁיּוֹצִיא אֶת כּוּלּוֹ, דהיינו כל הנשאר מהפר אחר זריקת דמו והקרבת חלביו, ובכשׁ'בשר הפר' או 'דם הפר' ודאי אין משמעותו פר חי, כמו כן 'כל הפר' פירושו כל הנשאר מהפר ואין משמעותו פר חי, אך בשנכתב בתורה סתם 'פר' פירושו פר חי. מקשה הגמרא עוד: בפרשת קרבנות יום הכיפורים, אחר שחיטתו וזריקת דמן של הפר והשעיר נאמר (ויקרא טז כז) 'וְאֵת פַּר הַחַטָּאת וְאֵת שְׂעִיר הַחַטָּאת וגו' יוֹצִיא אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְשָׂרְפוּ בָאֵשׁ' וגו', ומוכח שאף לאחר זריקת הדם נקרא בתורה 'פר'. מתרצת הגמרא: אָמַר רַב פָּפָּא, בְּמקום שמדובר על הָעוֹר וּבָשָׂר וּפֶרֶשׁ של הפר, דִּכוּלֵּי עָלְמָא לֹא פְּלִיגִי שנקרא 'פר' אף לאחר שחיטה, ולכך בפר יום הכיפורים שהתורה מצווה לשרוף את העור והבשר והפרש כתבה התורה 'פר', כִּי פְּלִיגִי בְּדָם הפר לבדו, האם שייך לומר ש'פר' האמור בתורה היינו דם הפר, מַר סָבַר דָּם אִיקְרֵי פַּר, וּמַר סָבַר דָּם לֹא אִיקְרֵי פַּר.

הגמרא מוכיחה כמו מי שסובר 'בפר' ואפילו בדמו של פר: אָמַר רַב אַשִׁי, מִסְתַּבְּרָא כְּמַאן דְּאָמַר דָּם אִיקְרֵי פַּר, דִּכְתִיב בפרשת עבודת יום הכיפורים (שם ג) 'בְּזֹאת יָבֹא אַהֲרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ בְּפַר בֶּן בָּקָר', ואם נאמר ש'פר' אין פירושו דמו של פר אלא פר ממש, אֲטוּ בְּקַרְנֵיהּ מְעַיֵּיל לֵיהּ – האם אוחז הכהן בקרניו של הפר ומכניסו לפני ולפנים, אֶלָּא ודאי הכוונה שיכנס בְּדָמוֹ של הפר, וְקָרֵי לֵיהּ בתורה 'פַּר', מוכח שדמו של פר גם כן נקרא פר. וְאֵידָךְ – מי שסובר שדמו של פר אינו נקרא פר יפרש הפסוק כך, שאין הכוונה 'בְּזֹאת יָבֹא אַהֲרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ' שיביא את הפר כשנכנס לקודש, אלא כך פירושו, בַּמֶּה הוּכְשַׁר אַהֲרֹן לָבֹא אֶל הַקֹּדֶשׁ – מה הוא נצרך לעשות כדי שיהא רשאי להכנס, בְּפַר בֶּן בָּקָר לְחַטָּאת – על ידי שיביא פר חי לעזרה ויעשה את העבודות האמורות בענין.

שואלת הגמרא על גוף הספק גבי שחט ומת אם יכול כהן אחר להכנס בדמו או לא: וְתֵיפּוֹק לֵיהּ שיש טעם אחר לומר שאין אחר יכול להכנס בדמו, דְּחַטָּאת שֶׁמֵּתוּ בְּעֲלֵיהָ הִיא – שהרי הפר שמביא הכהן גדול הוא קרבן חטאת, וְחַטָּאת שֶׁמֵּתוּ בְּעָלֶיהָ הלכה למשה מסיני היא דִּלְמֵיתָה אָזְלָא. מתרצת הגמרא: אָמַר לֵיהּ רָבִין בַּר רַב אַדָּא לְרָבָא, אָמְרֵי תַּלְמִידֶיךָ שכך אָמַר רַב עַמְרָם, פר של יום הכיפורים חַטַּאת צִבּוּר הִיא, שבא לכפר על כל ישראל, ולא חטאת יחיד, וְחטאת ציבור לֹא לְמֵיתָה אָזְלָא. ומצינו שנקרא הפר חטאת ציבור, דְּתַנַּן במסכת תמורה (דף יד:), דעת תנא קמא, שקרבנות הציבור דוחין את השבת ואת הטומאה וקרבנות יחיד אינן דוחות שבת וטומאה, אָמַר לוֹ רַבִּי מֵאִיר, וַהֲלֹא פַּר יוֹם הַכִּפּוּרִים וַחֲכָמִים כֹּהֵן גָּדוֹל וּפֶסַח, דְּקָרְבַּן יָחִיד הוּא, וְדוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת וְאֶת הַטּוּמְאָה. ומדייק רב עמרם מהמשנה, לָאו מִכְּלָל – מדברי רבי מאיר משמע דְּאִיכָּא לְמַאן דְּאָמַר שפר של יום הכיפורים וחביתין ופסח, קרבנות דְּצִבּוּר הם, שהרי תנא קמא סובר שרק קרבנות ציבור דוחים את השבת.

הקשה לו רבא: וּלְטַעֲמֵיךְ הא דְּקָתָנֵי בברייתא, אָמַר לוֹ רַבִּי יַעֲקֹב לתנא שאומר שכל קרבנות ציבור דוחים שבת וטומאה, וַהֲלֹא פַּר הָעֶלֶם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר וּשְׂעִירֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וַחֲגִינָּה דְּקָרְבַּן צִבּוּר הוא וְאפילו הכי אֵין דּוֹחִין לֹא אֶת הַשַּׁבָּת וְלֹא אֶת הַטּוּמְאָה, האם גם תדייק מהברייתא מִכְּלָל דְּאִיכָּא לְמַאן דְּאָמַר שקרבנות אלו הם קרבנות דְּיָחִיד ולכן אין דוחין שבת וטומאה, והרי פר העלם דבר ושעירי עבודת כוכבים מפורש בתורה שהם קרבנות ציבור, ועל כרחך צריך לומר שלא נחלקו על קרבנות אלו אם הם קרבנות יחיד או ציבור, אֶלָּא כך פירושו, לְתַנָּא קַמָּא קָא מְהַדַּר לֵיהּ, דְּשָׁמְעֵיהּ דְּקָאָמַר – שנקט כלל לכל הקרבנות, שלעולם קָרְבַּן צִבּוּר דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת וְאֶת הַטּוּמְאָה וְקָרְבַּן יָחִיד אֵינוֹ דּוֹחֶה לֹא אֶת הַשַּׁבָּת וְלֹא אֶת הַטּוּמְאָה, אָמַר לוֹ רַבִּי מֵאִיר לתנא קמא על דבריו שקרבן יחיד אינו דוחה שבת וטומאה, וכי קָרְבַּן יָחִיד כְּלָלָא הוא שאינו דוחה, וַהֲלֹא פַּר יוֹם הַכִּפּוּרִים וַחֲכִיתֵי כֹּהֵן גָּדוֹל וּפֶסַח, דְּקָרְבַּן יָחִיד הוּא וְדוֹחִין לְכל הדעות הוּא אֶת הַשַּׁבָּת וְאֶת הַטּוּמְאָה, וְאָמַר לוֹ רַבִּי יַעֲקֹב לתנא קמא על דבריו שקרבן ציבור דוחה שבת וטומאה, וכי קָרְבַּן דוחה שבת וטומאה, וַהֲלֹא פַּר יוֹם הַכִּפּוּרִים וַחֲכִיתֵי כֹּהֵן גָּדוֹל וּפֶסַח, דְּקָרְבַּן יָחִיד הוּא וְדוֹחִין אֶת הַשַּׁבָּת וְאֶת הַטּוּמְאָה, וְאָמַר לוֹ רַבִּי יַעֲקֹב לתנא קמא על דבריו שקרבן יחיד דוחה שבת וטומאה, וכי קָרְבַּן יָחִיד כְּלָלָא הוא שאינו

המשך בעמוד קכב

חטאת ציבור היא אלא חטאת השותפין. מתרצת הגמרא: רבא קרא לזה חטאת השותפין בכדי ללמד **דְּלֹא** **הָיְתוּ** **כֹּהֲנִים** **פָּר** **בְּהוֹרָאָה**, כלומר, כיון שלפי האמת רק הכהנים מתכפרים בחטאת זו, ואם נאמר שהיא חטאת ציבור יטעו לסבור שהכהנים לבדם גם נקראים ציבור, וכיון שכן יבואו לומר שאם הורו בית דין של כהנים לכהנים לעבור על אחד מהמצוות ועשו על פי הוראתן חייבים להביא פר העלם דבר של ציבור, לרבי יהודה הסובר (הוריות ה.) שגם שבט אחד חייב בפר העלם דבר אם עשה על פי הוראת בית דינו, לכך בא רבא ללמד שאין פר הכהנים נקרא חטאת ציבור, שכהנים לא נקראים 'קהל', ואין מביאים פר בהוראה.

הגמרא מוכיחה עוד שיש תנא הסובר שפר יום הכיפורים הוא חטאת ציבור: **תָּא** **שְׁמַע**, **דְּבָעֵי** **רַבִּי** **אֶלְעָזָר**,

לְדִבְרֵי הָאוֹמֵר – לרבי מאיר שאמר לעיל (ע"א) פַּר יוֹם הַכִּפּוּרִים קָרְבָּן יָחִיד, האם עוֹשֶׂה תְּמוּרָה אוֹ אֵינוֹ עוֹשֶׂה תְּמוּרָה. ומדברי רבי אלעזר שאמר 'לדברי האומר', מדייקת הגמרא, לָאו מַכְלָל – האם אין במשמעות דבריו דְּאִיכָּא לְמַאן דְּאָמַר שחולק וסובר דְּהוּא קרבן צִבּוּר. דוחה הגמרא: לא, אלא כך יש לדייק, ממה שאמר 'לדברי האומר פר יום הכיפורים קרבן יחיד' אנו שומעים מִכְּלָל דְּאִיכָּא לְמַאן דְּאָמַר שהפר אינו קרבן יחיד אלא קרבן דְּשׁוּתָּפִין הוא.

הגמרא מביאה את גוף הספק של רבי אלעזר: גּוּפָא, בָּעֵי רַבִּי אֶלְעָזָר לְדִבְרֵי הָאוֹמֵר פַּר יוֹם הַכִּפּוּרִים קָרְבָּן יָחִיד, האם הוא ככל קרבן יחיד ועוֹשֶׂה תְּמוּרָה – אם הכהן גדול אמר על בהמה אחרת חולין שתהיה תמורת פר זה, נתפסה הבהמה בקדושתה, אוֹ אֵינוֹ עוֹשֶׂה תְּמוּרָה ואין בדבריו כלום.

מבררת הגמרא: מַאי קָא מְיַעֲיָא לֵיהּ – מה הם צדדי הספק, אם נפרש שהסתפק אִי בָּתַר מַקְדִּישׁ אַזְלִינַן – האם הולכים אחר המקדיש, והמקדיש בפר זה הוא הכהן גדול כפי שלומדת הגמרא להלן (נא:) שמשלו הוא מביא, ודינו כקרבן יחיד שעושה תמורה, אִי – או שמא בָּתַר מִתְכַּפֵּר אַזְלִינַן, והמתכפרים בפר זה הם רבים, והרי היא כחטאת השותפין שאינו עושה תמורה, אי אפשר לומר שנסתפק בזה, שכן פְּשִׁיטָא דְּלענין תמורה בָּתַר מִתְכַּפֵּר אַזְלִינַן, שהמתכפר הוא בעליו, ואם המתכפרים הם רבים דינו בקרבן השותפין ואינו עושה תמורה, דְּאָמַר רַבִּי אַבָּהוּ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן שלשה דינים בענין הנותן משלו חובת חבירו, א. הַמַּקְדִּישׁ מוֹסִיף חוֹמֶשׁ, כלומר, המקדיש בהמתו לצורך חבירו המחויב קרבן שיתכפר בה, ונפל בה מום ואינה ראויה להקרבה, וצריך לפדותה ובדמיה יביא הקרבן והיא תצא לחולין. והפודה קדשים, אם הוא היה בעל החפץ, שהוא הקדישו, צריך להוסיף חומש, וקרבן זה שהאחד הקדישו וחבירו מתכפר בו, המקדיש הוא המוסיף חומש, אבל אם המתכפר פודה אינו מוסיף חומש. ב. וְהַמִּתְכַּפֵּר עוֹשֶׂה בָּהּ תְּמוּרָה, שלענין תמורה המתכפר הוא בעליו של הקרבן, שמאחר שהפריש המקדיש את הבהמה לצורך המתכפר, הוא קונה את הבהמה, ורק הוא יכול לעשות תמורה, אבל המקדיש אינו יכול לעשות תמורה שאין אדם עושה תמורה בקרבן של אחרים. ג. וְהַתּוֹרֵם מֵהתבואה שֶׁלּוֹ עַל תבואת טבל שֶׁל חֲבֵירוֹ, טוֹבֶת הֲנָאָה שמקבל עבור מה שנותן את התרומה לכהן מסויים שֶׁלּוֹ – של התורם. ומדברי רבי יוחנן אלו שמענו שפשוט הדבר שלענין תמורה המתכפר עושה תמורה ולא המקדיש, והוא הדין בפר כהן גדול כיון שהמתכפרים רבים נחשב הפר כקרבן השותפין ואין עושה תמורה, ואי אפשר לומר שבזה נסתפק רבי אלעזר. ועדיין אנו צריכים הסבר במה הסתפק רבי אלעזר.

מבארת הגמרא: לְעוֹלָם פְּשִׁיטָא לֵיהּ לרבי אלעזר דְּבָתַר מִתְכַּפֵּר אַזְלִינַן, ואם היה פשוט לו שאחיו הכהנים מתכפרים בפר כמו הכהן הגדול בודאי היה פשוט לו שאין עושה תמורה, וְהָכִי קָא מְיַעֲיָא לֵיהּ רבי אלעזר, האם אַחָיו הַכֹּהֲנִים המתכפרים בפר, כְּקִבְיעוּתָא מִתְכַּפְּרֵי – בקביעות גמורה מתכפרים בפר כאילו הם שותפין בו ממש, והרי זה חטאת השותפין ואין עושה תמורה, אוֹ דִּילְמָא כְּקוּפְּאֵי מִתְכַּפְּרֵי – שאין עיקר כפרת הפר אלא על הכהן גדול לבדו, אלא שגם אחיו הכהנים טפלים לו ומתכפרים אגבו, ואם כן אין הקרבן קרוי על שמם אלא על שמו של הכהן גדול והרי זה קרבן יחיד ועושה תמורה.

הגמרא רוצה לפשוט שפר כהן גדול עושה תמורה: תָּא שְׁמַע, שנינו בברייתא, יש דברים שבהם חוֹמֶר בַּזֶּבַח – שהוקדש מתחילתו לשם קרבן, מַבַּתְּמוּרָה – שקדושתו בא על ידי שהמירו אותו בקרבן ונתפס בקדושתו, וְיֵשׁ דברים שבהם חוֹמֶר בַּתְּמוּרָה מַבַּזֶּבַח, שֶׁהַזֶּבַח נוֹהֵג (ביחיד כבצבור) מבארת הברייתא: חוֹמֶר בַּזֶּבַח, [בְּצִבּוּר כְּבָיְחִיד] – מין קרבן זה קרב הן כקרבן יחיד והן כקרבן ציבור, וְדוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת אם חל זמנו בשבת, וְאֶת הַטּוּמְאָה אם אי אפשר לעשותו בטהרה, וְעוֹשֶׂה תְּמוּרָה – אם אמר על בהמת חולין תהא זו תמורת זו, בהמת החולין נתפסה בקדושת הזבח, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בַּתְּמוּרָה – תמורת הזבח אינה שייבת אלא בקרבן יחיד, שקרבן ציבור אינו עושה תמורה, והתמורה אינה דוחה שבת וטומאה, משום שאין זמנה קבוע, ואינה עושה תמורה, שאין תמורה עושה תמורה. והדברים שבהם חוֹמֶר בַּתְּמוּרָה מַבַּזֶּבַח, שֶׁהַתְּמוּרָה חָלָה עַל בַּעַל מוּם קָבוּעַ, שאם המיר על בהמה בעלת מום נתפסה הבהמה בקדושתה, וְאֵינָהּ יוֹצְאָה לְחוּלִּין לִגְזֵז וְלֵיעָבֵד, שאם בא לפדותה, דינה כדין כל הפודה קרבן בעל מום שאינו יוצא לחולין לגמרי אלא לענין אכילה בלבד, אבל אסור לעבוד בהם ולגוזזן ואף חלבן אסור, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בַּזֶּבַח, שאם הקדיש בהמה בעלת מום לזבח אין קדושת הגוף חלה עליה אלא קדושת דמים בלבד לפדותה ולקנות בדמיה זבח, ואחר פדיונה יוצאת לגמרי לחולין ומותרת אף בגיזה ועבודה.

מבררת הגמרא: תַּאי זֶבַח האמור בברייתא, חַיְּכִי דָּמֵי – באיזה זבח מדובר, אִילֵימָא – אם נפרש שמדובר בקרבן דְּיָחִיד, מִי דָּחֵי שַׁבָּת וְטוּמְאָה, והרי סתם קרבן יחיד אינו דוחה שבת וטומאה, אֶלָּא נפרש שמדובר בקרבן דְּצִבּוּר, מִי עוֹשֶׂה תְּמוּרָה, והרי אין תמורה בקרבן ציבור, אֶלָּא לָאו ודאי יש לומר שהזבח האמור בברייתא הכוונה לקרבן דְּפַר של כהן גדול ביום הכיפורים, ומה שנאמר בברייתא וְדוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת וְאֶת הַטּוּמְאָה הוא משום דְּקָבְיַע לֵיהּ זְמַן, וכפי שנקטה הגמרא (ע"א) כלל, שכל שזמנו קבוע דוחה את השבת ואת הטומאה, ומה שנאמר בברייתא וְעוֹשֶׂה תְּמוּרָה, הוא משום דְּקָרְבַּן יָחִיד הוּא, והברייתא היא כמי שסובר שקרבן יחיד הוא סובר גם כן שעושה תמורה, ונפשט ספיקו של רבי אלעזר, שאחיו הכהנים מתכפרים אגב הכהן גדול ולא בשותפותו ממש. דוחה הגמרא: אָמַר רַב שֵׁשֶׁת, לֹא, באמת אפשר לומר שפר יום הכיפורים אינו עושה תמורה, והזבח האמור בברייתא אפשר לפרשו בְּאֵילּוֹ שֶׁל אַהֲרֹן – איל לעולה שהיה מביא הכהן גדול ביום הכיפורים משלו, ואיל זה היה קרבן יחיד, וזהו הזבח האמור שנוהג בציבור כביחיד, שמין עולה שייך גם בציבור, ודוחה שבת וטומאה מפני שזמנו קבוע, ועושה תמורה מפני שהוא קרבן יחיד ואין מתכפר בו אלא הכהן גדול לבדו.

מביא רב ששת ראיה לדבריו: חָכִי נַמִּי מְסָתַּבְרָא שהזבח האמור בברייתא היינו איל כהן גדול ולא פרו, דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ דְּפָרוֹ, ועליו אמרה הברייתא שהזבח דוחה שבת וטומאה, אבל תמורתו אינה דוחה שבת וטומאה, קשה, וכי תְּמוּרָה דְּפַר רק שַׁבָּת וְטוּמְאָה הוּא דְּלָא דָּחֲיָא, הָא בְּחוֹל מַקְרִיב קָרְבָּה, והרי אי אפשר לומר כן, דְּהָא תְּמוּרַת חַטָּאת הִיא, שהרי הפר הוא קרבן חטאת, וּתְמוּרַת חַטָּאת דינה היא דִּלְמֵיתָה אָזְלָא, שהיא אחת מחמשת חטאות שהלכה למשה מסיני שמתות.

דוחה הגמרא את הראיה: לֹא, לְעוֹלָם הזבח האמור בברייתא הינו פָּרוֹ של כהן גדול, ומה שמשמע בברייתא שהתמורה קריבה בחול, הברייתא לא מדברת על תמורת הפר, וּמַאי תְּמוּרָה האמור בברייתא, שָׁם תְּמוּרָה בעלמא, וכך כוונת הברייתא, חומר בזבח, דהיינו בפר כהן גדול, מ"ש תמורה", שהזבח דוחה שבת מה שאין כן בתמורה, שאין לך דבר ששמו תמורה שדוחה שבת, ואפילו התמורות הקריבות.

שואלת הגמרא: אִי הָכִי שאנו מפרשים שתמורה שבברייתא היינו שם תמורה, אפשר לפרש שגם זֶבַח האמור בברייתא נַמִּי שָׁם זֶבַח, וכך כוונת הברייתא, חומר בשם זבח מבשם תמורה, שבשם זבח יש שנוהגים בציבור כביחיד, ויש הדוחים שבת וטומאה, כגון זבחים שזמנם קבוע, ויש העושים תמורה כגון קרבנות היחיד, ומדוע דחקה הגמרא לבאר שהכוונה לפר ואיל של יום הכיפורים. מתרצת הגמרא: שָׁם זֶבַח לֹא קָתָנֵי – אין לפרש שזבח האמור בברייתא היינו שם זבח, מַמַּאי, מִדְּקָתָנֵי בסיפא של הברייתא, חוֹמֶר בַּתְּמוּרָה שֶׁהַתְּמוּרָה חָלָה עַל בַּעַל מוּם קָבוּעַ וְאֵינָהּ יוֹצְאָה לְחוּלִּין לִגְזֵז וְלֵיעָבֵד, מה שאין כן בזבח שאין קדושת הגוף חלה על בעל מום קבוע, וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ מַאי זֶבַח, שָׁם זֶבַח, היאך אפשר לומר ששם זבח אינו חל על בעל מום, וְהָא אִיכָּא